

Dokument nr. 8:35

(2003-2004)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Åsa Elvik, Bjørn Jacobsen, Hallgeir H. Langeland og Geir-Ketil Hansen

Forslag fra stortingsrepresentantene Åsa Elvik, Bjørn Jacobsen, Hallgeir H. Langeland og Geir-Ketil Hansen om å sette i gang ytterligere tiltak mot økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i fiskerinæringa

Til Stortinget

BAKGRUNN

Ulike rettssaker og rapporter fra media har ført økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i fiskerinæringa, såkalt "fiskefusk", høyt på den politiske agendaen.

Kriminalitet i fiskerinæringa er uakseptabelt av flere grunner. Først fordi det bidrar til undergraving av regulerings- og forvaltningsregimet i fiskerinæringa. Deretter fordi markedet i økende grad stiller krav til en god ressursforvaltning. Dette vil føre til at norske produsenter av fisk og fiskeprodukter må kunne dokumentere at fiske og fangst skjer innenfor rammer av naturens bærekraft og innenfor fastsatte kvoter. Når lovbrudd blir avdekka, bidrar det til at ryktet og omdømmet til norsk fiskerinæring blir svekka. Sist fordi uregistrerte uttak av bestandene svekker det vitenskapelige grunnlaget for bestandsvurderingene som ligger til grunn for de årlige kvotefastsettelsene. Dette er ugunstig for fiskerinæringa selv på lang sikt, fordi næringa har selvsagte langsiktige interesser i at fiskestammene blir forvaltet ut fra hensynet til maksimalt langtidsutbytte.

Fiskeriressursene tilhører befolkninga i Norge i fellesskap, men adgangen til å høste av fellesressursene er i dag forbeholdt noen få. Høstinga må derfor foregå på en måte som ikke undergraver havets verdi for framtidige generasjoner.

En må ta som utgangspunkt at de fleste aktørene i

fiskerinæringa, som i andre næringer, driver sin aktivitet innenfor rammene av gjeldende lover og reguleringer. Det er ingen grunn til å tro annet enn at det store flertallet av norske fiskere og fiskeprodusenter er seriøse utøvere av yrket sitt.

Likevel forekommer økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i fiskerinæringa. Generelt kan en si at dette i hovedsak handler om overfiske i form av utkast og feil eller manglende rapportering ved landing av fangst. En skal være varsom med å spekulere i hvordan forhold som ikke er dokumentert, foregår. Men i Fiskeridirektoratets notat om "Tiltak for å styrke ressurskontrollen"¹⁾ finner vi det en kan kalle et "Regnskap over dødelighet forårsaket av fiskeredschap". Utkast på feltet, utkast etter at hovedfangst er landet, svarte leveranser og ulike forfalskninger av sluttseddel blir her skissert som ulike måter å bryte regelverket på.

KONTROLL

Fiskeridepartementet har ansvaret for at norsk og utenlandsk fiske i farvann under norsk jurisdiksjon - i norsk økonomisk sone, ved Jan Mayen og i verne-sonen rundt Svalbard - utøves i samsvar med norske lover og forskrifter. Fiskeridirektoratet, Kystvakten og salgslagene står for den utøvende del av kontrollarbeidet. Toll- og skattemyndighetene er samarbeidspartnere.

Salgslagene

I lov om saltvannsfiske 12. juni 2001, § 45 a, ble salgslagenes kontrollansvar skjerpet. Tidligere var salgslagene pålagt å bistå myndighetene i kontrollen. Lovendringen har påført dem et eget ansvar for kontrollen sammen med myndighetene.

¹⁾ Tilgjengelig på http://fiskeridir.no/sider/notater/pdf/tiltak_juks.pdf

Samtlige salgslag driver med kontroll av kvantum på sluttseddel opp mot den kvoten vedkommende fartøy har fått tildelt og i forhold til bifangstbestemmelsene. Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag har i tillegg egne kontrollører som opptrer ute på anleggene og i forhold til fartøyene.

Salgslagene rapporterer alle irregulære forhold som avdekkes videre til Fiskeridirektoratet som står for den videre saksbehandling.

Fiskeridirektoratet

Fiskeridirektoratet sin kontrollaktivitet fordeler seg på ulike oppgaver som kaikontroll, omsetningskontroll, inspektører på sjøen, annen sjøkontroll, sjøpattedyrkontroll, satellittovervåkning, overvåkings-tjenesten for fiskefelt, generell saksbehandling osv.

En egen tipstelefon ble etablert hos Fiskeridirektoratet høsten 2000, men ble lagt ned året etter. 140 tips kom inn i den tida telefonen var aktiv, og dette resulterte i 15 anmeldelser. I februar 2002 etablerte ØKOKRIM en tipstelefon for økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet.

Kystvakta

Overvåking og kontroll med fiske i havområdene underlagt norsk fiskerijurisdiksjon har vært og er Kystvaktas viktigste og høyest prioriterte oppgave. Om lag 70 pst. av Kystvaktas ressurser anvendes på dette området.

Kystvaktas ressurskontroll er primært rettet mot den norske og utenlandske havgående fiskeflåten. I 2001 endte ca. 3 pst. av alle inspeksjoner med anmeldelse. I tillegg gir Kystvakta skriftlige advarsler når overtrapene er alvorlige, men ikke fortjener anmeldelse.

KONKLUSON

Regelverket må ikke være utformet slik at yrkesutøvere uforvarende blir lovbrutere, og det må heller ikke være slik at sanksjonene ikke står i forhold til alvorligheten av lovbruddet. Samtidig må lav risiko for å bli tatt, følges av strengere sanksjoner. Det synes nødvendig med en gjennomgang av lovverket på dette området.

Fiskerinæringa har en stor egeninteresse i å komme økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i næringa til livs. Økt fokus de siste åra har ført til at det er satt i verk en del tiltak på kontrollside. Det synes likevel som at det er behov for ytterligere tiltak. Kontroller har avdekket en rekke overtredelser, og en del av disse har vært svært grove. Nye tiltak bør derfor iverksettes. Ingen tiltak er tilstrekkelige alene, og de ulike tiltaka er avhengig av hverandre for å være effektive.

Kontinuerlig overvåking vil være et effektivt tiltak

mot økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i fiskerinæringa. Inspektører på havgående fiskefartøy vil være en løsning. Et slikt tiltak vil dessuten kunne få en positiv bieffekt ved at inspektøren kan registrere og samle data til forskningsformål, for eksempel i forhold til bestandsnivå. Hvis inspektørene kan ha en slik tilleggsfunksjon, er det naturlig at det offentlige bidrar i finansieringa. Inspektørene bør rullere mellom de ulike fartøy og rederi.

Kontroller på land har også vist seg effektive i å avdekke ulovligheter. Omsetningskontroller i form av kontroll av regnskap og dokumentkontroller er ressurskrevende, men effektive. En styrking av dette arbeidet synes nødvendig.

Det har den siste tida vært fokus på at en stor del av kapasiteten til Kystvakta av ulike grunner ikke blir tatt i bruk. Dette er ikke bare et spørsmål om økonomiske ressurser, men det er liten tvil om at ei styrking av Kystvakta vil være et effektivt virkemiddel i å avdekke ulovligheter i fiskerinæringa.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringa sette i gang ytterligere tiltak mot økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet i fiskerinæringa, slik som
 - økt samarbeid og koordinering mellom de ulike kontrollinstansene (salgslaga, Fiskeridirektoratet og Kystvakta)
 - intensivering av innføring av ulike former for elektroniske rapporteringssystem, slik som elektronisk fangstdagbok, elektronisk innmelding av fangst med videre
 - økt kapasitetsutnyttelse av Kystvakta
 - styrking av kontroller på land, blant annet gjennom hyppigere omsetningskontroller
 - vurdering av om sanksjonene i dag står i forhold til de ulike lovbrudda
 - gjennomgang av regelverket for bedre å kunne skille bevisst juks fra uforvarende brudd på regelverket
 - gjennomføring av strengere sanksjoner slik at den som gjør seg skyldig i grove brudd på forvaltningsregimet, blir fratatt retten til å drive fiske
 - inspektører på havgående fiskefartøy
2. Stortinget ber Regjeringa legge fram ei evaluering av erfaringene med ØKOKRIMs tipstelefon for økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet sett i forhold til erfaringene med Fiskeridirektoratets tipstelefon.